

Cittaslow Jubileum Fietsroute

Alle tijd!

Een dagje fietsen op de Hondsrug

*Geniet, ontspan
en beleef
Borger-Odoorn.*

Borger-Odoorn nodigt je uit om te komen fietsen

Al meer dan 10 jaar draagt de gemeente Borger-Odoorn met trots het Cittaslow-keurmerk. Dit is een internationale erkenning voor gemeenten die zich inspannen voor een goede kwaliteit van leven, waarin duurzaamheid en gastvrijheid de norm is.

Ter gelegenheid van dit jubileum ontstond het idee om de inwoners, ondernemers en gasten van de gemeente Borger-Odoorn een **fietsroute cadeau** te geven. Want hoe kun je beter laten zien hoe mooi het hier is en hoe goed het leven hier is? Door het te ervaren! Met deze Cittaslow-fietsroute delen we het best bewaarde geheim van onze unieke streek: Geopark De Hondsrug. Want we laten je graag de mooiste plekken op de Hondsrug en in het Hunzedal zien. Onderweg kun je genieten van het verrassende uitzicht en de prachtige natuur. Je hoeft alleen maar de bordjes van de fietsknooppunten te volgen.

Dit boekje staat vol wetenswaardigheden over de bijzondere plekken die je onderweg tegenkomt en vol verhalen van onze Cittaslow-supporters, ondernemers die de kernwaarden van Cittaslow uitdragen. Fietsen is dé manier om op je gemak het gebied te verkennen en te ontdekken. Geniet ervan! Vanwege de bijzondere geologie en geschiedenis van het gebied, heeft het park in 2015 de UNESCO-status gekregen: **De Hondsrug UNESCO Global Geopark**. En daar zijn we stiekem beretrots en vooral heel zuinig op!

Geniet. Ontspan. Beleef. Welkom in Borger-Odoorn!
Veel fietsplezier!

Jan Seton, burgemeester gemeente Borger-Odoorn

Colofon

Cittaslow Fietsroute Borger-Odoorn is gerealiseerd in opdracht van de gemeente Borger-Odoorn.

Teksten: Bertus Boivin
Boivin Tekstproducties Assen

Fotografie:
Verbeelders / Oebele Gjaltema
Hondsrug Drenthe / Marc Slagter
Het Drents Landschap / Klaas Schipper

Vormgeving en druk:
Bert Beijersbergen
Bureau Grafique grafische vormgeving + ontwerp

Route: vrijwilligers TIP Borger

Coördinatie en afstemming:
Dirk Jan Lekkerkerker

Cittaslow sinds 2010

Cittaslow betekent letterlijk 'langzame stad'. Een Cittaslow richt zich op de mens in een duurzame omgeving. Hierin staat kwaliteit van leven voor inwoners, bezoekers en ondernemers centraal.

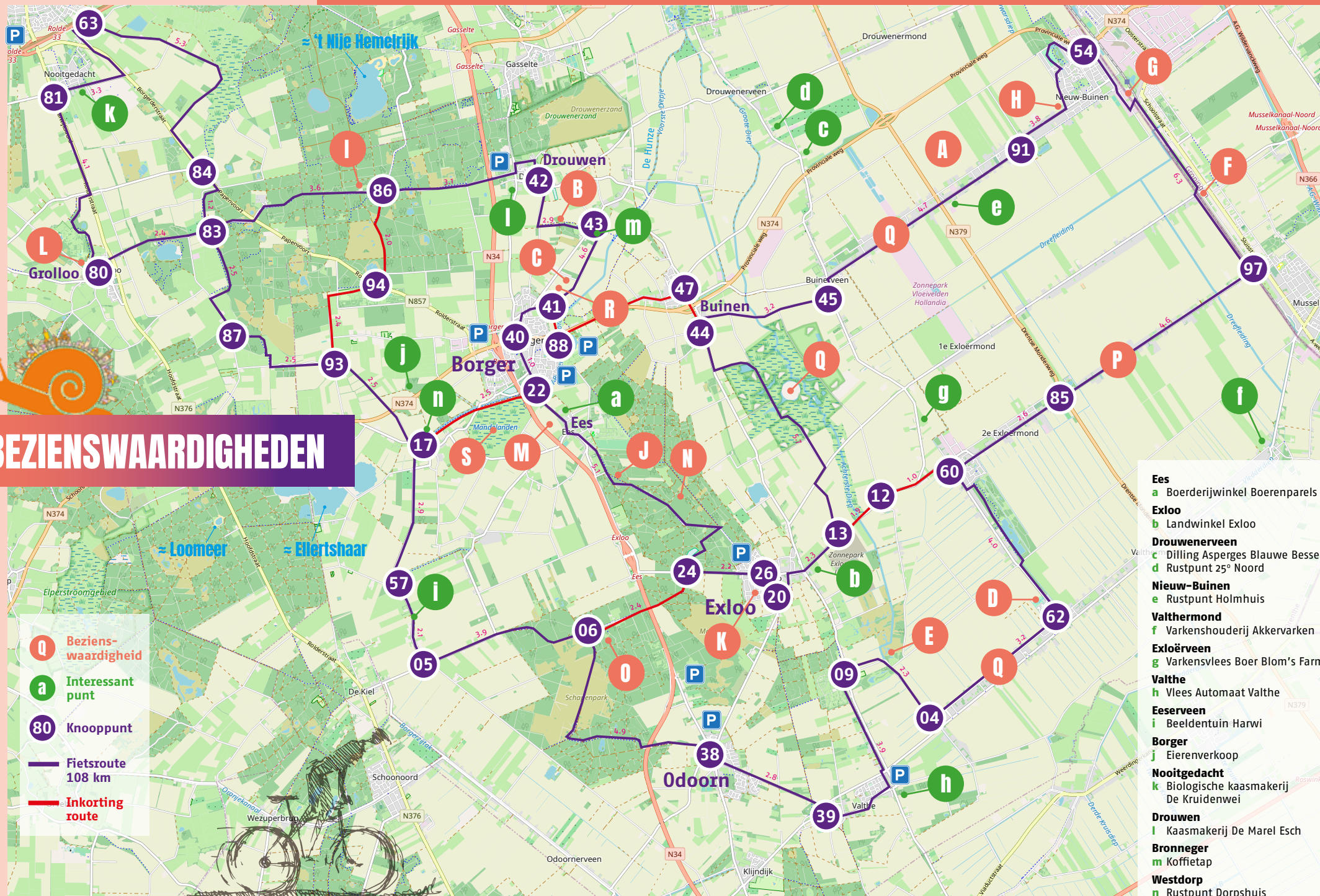
De gemeente ondersteunt het streven naar een duurzame omgeving die verbonden is met een kwalitatief hoogwaardig landschap, waar een krachtige, sociale gemeenschap aanwezig is en waar innovatie en cultuurbewoud in balans zijn. Hierbij zijn authenticiteit, gastvrijheid, respect en tijd en aandacht voor elkaar belangrijke kernwaarden.

Sinds 2010 is Borger-Odoorn een Cittaslow gemeente.

OVER DE ROUTE

- De fietsroute is uitgezet langs bestaande fietsknooppunten. Op de kaart zijn deze **paars** gekleurd.
- Met het knooppuntensysteem kun je de route naar eigen inzicht samenstellen. Op de achterkant van dit boekje kun je de knooppunten noteren.
- De Cittaslow-fietsroute is in totaal 108 kilometer lang. Op de grote kaart zie je in **rood** allerlei mogelijkheden om de route in te korten.

Bezienswaardigheden

Onderweg...

A

Aardappelakkers

Nadat alle turf medio 20e eeuw weggegraven was, veranderden de veenkoloniën in één grote aardappelakker. Hectares aardappelvelden domineren nu het landschap met als hoogtepunt de maand juli: dan staan de akkers prachtig in bloei. In het lagergelegen Hunzedal is een deel van deze akkers teruggegeven aan de natuur, de zogenaamde 'nieuwe natuur'.

B

Hunebedden Bronneger

Langs het fietspad bij Bronneger liggen maar liefst vijf hunebedden vlak bij elkaar. Hier vindt je niet alleen het kleinste hunebed, maar ook het meest unieke hunebed. Kijk maar eens naar de oude beuk die eraan vastgegroeid is!

C

Hondsrug tussen Bronneger en Borger

Vanaf het weggetje heb je een prachtig uitzicht op de Hondsrug. De heuvelrug is zo'n 150.000 jaar geleden ontstaan in de Saale-ijstijd. De glooiingen, die hier zichtbaar zijn, zijn veroorzaakt door het dooiwater dat het Hunzedal in stroomde.

D

Aukje Wolf Park

Aan de Vrijheidslaar in Valthermond ligt het Aukje Wolf Natuurpark. Een prachtig stukje natuur dat de inwoners van het dorp konden aanleggen dankzij een erfenis van hun dorpsgenote Aukje Wolf. Een prima plek om onderweg uit te rusten en mogelijk de sporen van de bevers te ontdekken die in dit gebied leven.

E

Bever

Bevers weten zich prima verborgen te houden in de ontoegankelijke moerassen van de Zoersche Landen. Hier leven enkele beverfamilies veilig in grote burchten. In 2008 heeft Het Drentse Landschap het eerste beverpaartje in het Hunzedal uitgezet.

F

STAR

Aan de rand van Stadskanaal kom je langs het station van de museumspoorlijn STAR. Dit is de langste museumlijn van Nederland. Vanaf hier kun je met een echte stoomtrein de nostalgische treinreis naar Veendam maken. Hierbij passeer je de grens van Groningen en Drenthe.

G

Royal Goedewaagen

In de jaren zestig is aardewerkfabriek Goedewaagen vanuit Gouda naar Nieuw-Buinen verhuisd. In de fabriek wordt onder andere Delftsblauw aardewerk gemaakt. De winkel en het museum zijn zeker de moeite waard om te bezoeken.

H

Monumentale boerderijen

In de Veenkoloniën stonden grote indrukwekkende boerderijen. In Nieuw-Buinen, ter hoogte van Noorderdiep 115 kom je langs zo'n prachtige monumentale boerderij, uit 1890. De boerderijen stonden meestal aan de stille kant van het water terwijl de arbeiderswoningen en winkels aan de drukke kant stonden.

I

Boomkroonpad

Wandel langs de toppen van de bomen en beleef het bos op een wel heel unieke manier! Het Boomkroonpad brengt je geleidelijk naar een hoogte van 20 meter! Waan je voor even onbespied tussen de toppen van de sparren, dennen, lariksen en beuken en geniet vooral van deze bijzondere ervaring.

J

Fussiladeplaats

Het bord Oorlogsmonument brengt je naar een kuil die de Duitsers begin april 1945 lieten graven om een aantal verzetsmensen te fusilleren en te begraven. De snel oprukkende geallieerde troepen zorgden ervoor dat de Duitsers hun plan niet konden uitvoeren.

K

Schaapskudde Exloo

Dagelijks trekt de oudste Drentse schaapskudde vanuit de schaapskooi op de Brink in Exloo, naar de heidevelden buiten het dorp. De kudde stamt nog uit de tijd waarin elk Drents dorp zijn eigen kudde had om onder andere de akkers van mest te voorzien.

L

C+B Museum

In de jaren zestig hoorde de Drentse band Cuby + Blizzards tot de top van de Nederlandse popmuziek. In het boerderijtje in Grolloo, waar zanger Harry 'Cuby' Muskee destijds woonde, heeft de band zijn eigen museum. Een beeld van Muskee staat midden in het dorp.

M

Nieuwe natuur Flessenhals

Na afloop van de Saale-ijstijd is het smeltwater ten zuiden van Borger door de Hondsrug heen gebroken. Dit stroomgebied van de Hunze heet de Flessenhals. Sinds 1995 worden hier allerlei natuurontwikkelingsprojecten uitgevoerd. Zo meandert de oorspronkelijke beek weer door het gebied, is er een vistrap aangelegd en een voedselpad met fruitbomen en eetbare planten.

N

Staatsbossen Exloo

Op de Hondsrug liggen duizenden hectares bos. De meeste bossen zijn Staatsbossen. Ze werden begin twintigste eeuw aangelegd als productiebossen. De genummerde witte stenen in dit gebied verwijzen nog naar deze vakken waar de arbeiders de bomen moesten planten.

O

Poolshoogte

Vroeger stond hier de 'brandtoren' waar men poolshoogte kwam nemen om tijdig bosbranden te signaleren. De toren verloor in 1999 zijn functie en werd vervangen door een 18 meter hoge uitzichttoren met een fantastisch uitzicht. Een helix wandelpad leidt je 13 meter omhoog naar de voet van de toren.

P

Lange linten

Kenmerkend voor de dorpen in de Drentse Veenkoloniën zoals Nieuw-Buinen, Exloërmond en Valthermond, is de kilometerslange lintbebouwing. Dit is ontstaan doordat men vroeger de turf afvoerde via de turfkanalen. Door de opkomst van het autoverkeer zijn veel van deze turfkanalen in de jaren '60 gedempt.

Q

LOFAR-radiotelescoop

Ten oosten van Exloo, ligt een groot antenneveld. Deze LOFAR telescoop is 's werelds grootste radiotelescoop met een doorsnede van ongeveer 2000 kilometer, waarbij het middelpunt (de superterp) in het unieke natuurgebied ligt. Dit centrale punt staat in verbinding met duizenden radioantennes die over een groot deel van Europa verspreid staan. Al deze antennes scannen onafgebroken de sterrenhemel en delen die informatie met een supercomputer.

Hunebedcentrum

In het Hunebedcentrum in Borger kom je alles te weten over de historie van de hunebedden en de mensen die ze bouwden. Ook het ontstaan van het Unesco Global Geopark de Hondsrug wordt hier beeldend verteld. Pal naast het centrum ligt ook het grootste hunebed van Nederland!

Mandelanden

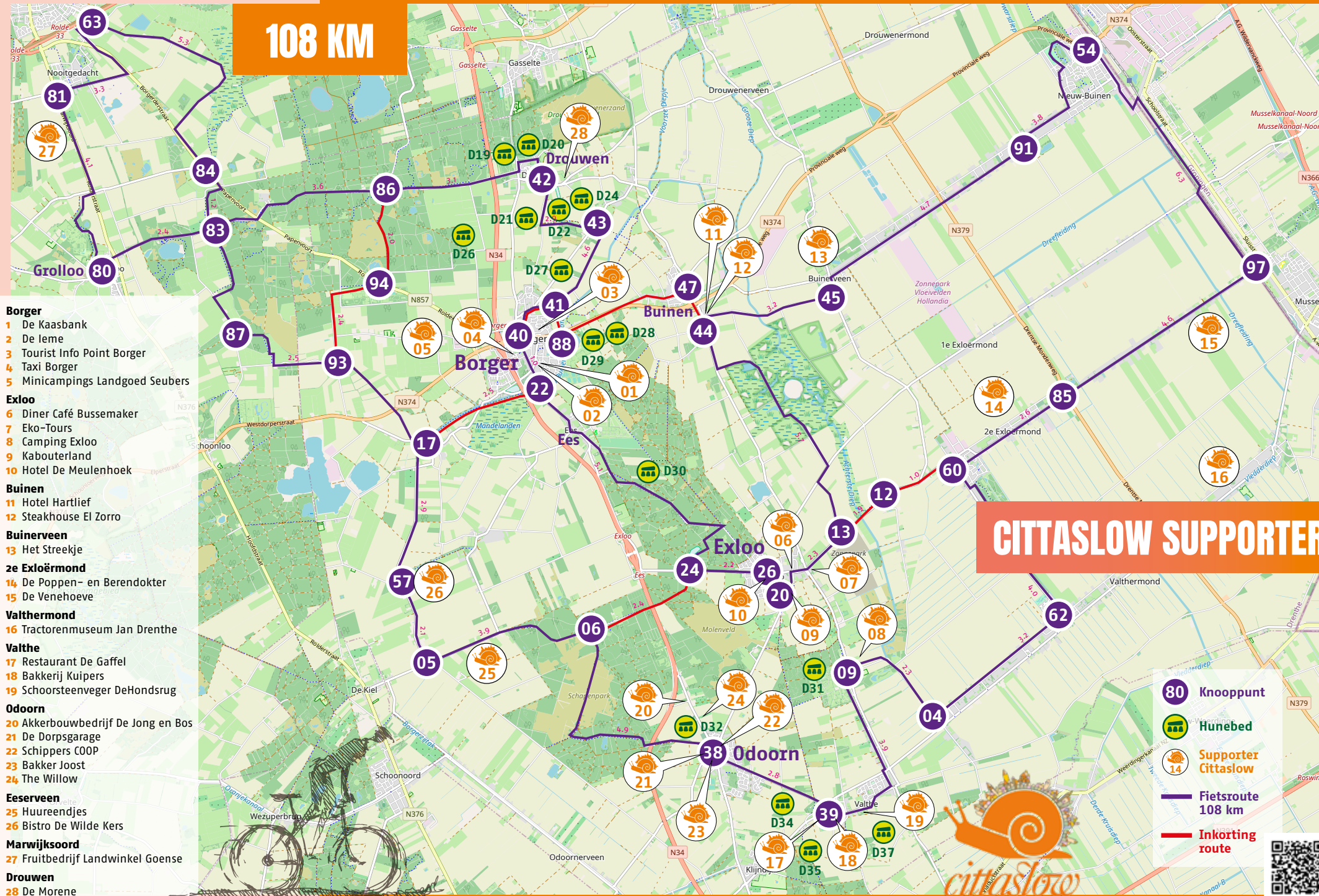
In de nieuwe natuur van de Mandelanden is de natuur in 'oorspronkelijke' staat teruggebracht. Met enige verbeelding kun je je voorstellen hoe de prehistorische jager met zijn familie op de flanken van de Hondsrug moet hebben geleefd.

*Gastvrijheid als visitekaartje:
Kom, beleef, geniet en
deel mee in het moois dat
Borger-Odoorn te bieden heeft.*

Veel fietsplezier!

108 KM

CITTASLOW SUPPORTERS

op de route in
BORGER

De Kaasbank

Hoofdstraat 45, Borger
www.dekaasbank.nl

Midden in het dorp Borger aan de Hoofdstraat vind je De Kaasbank van Aaltje Leusink:

"Al bijna tien jaar hebben we De Kaasbank waar we trouwens niet alleen kaas, maar ook delicatessen en heel veel streekgebonden producten aanbieden. We verkopen alleen pure producten. En we willen een gezellige winkel, want gemoedelijkheid vinden we ontzettend belangrijk. De ideeën achter Cittaslow spraken ons dan ook meteen aan. De Kaasbank hoort bij de allereerste supporters in de gemeente. 'Haast u langzaam', was het devies van Cittaslow en wij dachten meteen: Dat slaat op ons! Ook de oude Drentse naaberhulp hoort daarbij. Kun je niet in de winkel komen? Dan brengen we het toch even naar jou toe..."

op de route in
BORGER

De Ieme

Hoofdstraat 61a, Borger
www.ieme.eu

Natuurvoedingswinkel De Ieme in Borger heeft een bijzondere geschiedenis, vertelt Marc Haan:

"Het begon veertig jaar geleden toen een aantal ouders in Borger zich zorgen maakte over de kwaliteit van het voedsel en de gevolgen ervan voor de gezondheid van hun kinderen. Dus besloten ze zelf gezond voedsel te gaan verkopen. De Ieme begon dus als een soort hobby, maar groeide in de loop van de tijd uit tot een volwaardige winkel. Er komen hier nog steeds klanten van het eerste uur. Uiteraard zijn we meteen supporter van Cittaslow geworden, want het idee erachter past helemaal bij de aanpak van De Ieme: lokaal, duurzaam en elkaar waar mogelijk ondersteunen."

op de route in
BORGER

Tourist Info Point Borger

Hoofdstraat 25, 9531 AB Borger
www.hondsrugdrenthe.nl

'Wat kunnen we hier doen?' is de meest gestelde vraag aan de balie van het Tourist Info Point Borger, vertelt coördinator Amina Schilperoort:

"We werken voor bezoekers, ondernemers en de inwoners van Borger-Odoorn. Ons doel is om vraag en aanbod op het gebied van recreatie en toerisme bij elkaar te brengen. De vrijwilligers die het TIP Borger runnen, proberen voor iedere klant persoonlijk maatwerk te leveren. Destijds behoorden we tot de eerste supporters van Cittaslow. Persoonlijke aandacht, daar staat of valt ons werk mee. Mensen die hier binnenkomen moeten zich thuisvoelen en weten dat ze van harte welkom zijn in het Hondsruggebied. Er is geen plek in Nederland waar je beter kunt onthaasten dan hier."

op de route in
BORGER

Taxi Borger

Leemakkers 5, Borger
www.taxiborger.nl

'Afspraak is afspraak en op tijd is op tijd' vinden ze bij Taxi Borger, maar er is meer, vertelt Johan Nijmeijer:

"Op het platteland moet je het als vervoerder van kleinschaligheid hebben. Je moet je gemakkelijk kunnen aanpassen aan de wensen van je klanten. Taxi Borger doet veel zorgvervoer en dan proberen we, als het enigszins kan, te wachten om de klant meteen mee terug te nemen. Combineren van ritten doen we dus ook zo min mogelijk. Verder brengen we steeds vaker wandelaars die bijvoorbeeld het Pieterpad lopen, naar een startpunt of halen we ze aan het eind van de etappe weer op. We kunnen die service ook prima combineren met bagagevervoer."

Cittaslow supporters Onderweg....

op de route in
BORGER

Minicampings Landgoed Seubers

Strengenweg 6-8, Borger
www.landgoedseubers.nl

Op Landgoed Seubers, ten westen van Borger, vind je twee minicampings aan de rand van de Staatsbossen, vertelt Ellen Seubers:

"Mijn vader, Henk Seubers, heeft destijds van zijn akkerbouwbedrijf een landgoed gemaakt met meer dan dertig hectare bos. Op de vroegere akkers ligt nu een prachtig natuurgebied. Langs het bos zijn de akkerranden ingezaaid met veldbloemen. Mijn ouders zijn destijds op het landgoed minicamping De Zwerfkei begonnen. Wij startten een paar jaar later minicamping De Strengen. Twee kleinschalige accommodaties waar niets moet. Vanaf je plek kun je de reeën en fazanten zien lopen. Ruimte en rust, daar draait het om bij Cittaslow, die ruimte en rust vind je hier bij ons."

op de route in
EXLOO

Diner-Café Bussemaker

Zuiderhoofdstraat 1, Exloo
www.bussemaker.nl

In het grote café midden in Exloo hebben Jan en Aaljo Tuin het stokje overdragen aan Jos en Hannie Abbing. Jan Tuin kijkt terug op 41 jaar Diner-Café Bussemaker:

"Bij Diner-Café Bussemaker zit je heerlijk op ons grote terras, letterlijk op een knooppunt van fietsroutes en wandelingen. In de keuken werken we alleen met streekproducten. Voor ons is dat een heel bewuste keuze, net zoals onze brouwer op traditionele manier bier brouwt en onze koffieleverancier fairtrade koffie levert. Het café hoort tot de oudste bedrijven van het dorp, indertijd begon het in 1880 met Johannes Bussemaker. Ik heb hier van alle eigenaren het langst gezeten. Daar ben ik eigenlijk best trots op."

op de route in
EXLOO

Eko-Tours

Valtherweg 1, Exloo
www.eko-tours.nl

'Een groen avontuur', noemt Ruud Haak van Eko-Tours hun excursies met de elektrische Eko-Explorers:

"We nemen onze gasten met elektrische terreinauto's mee de natuur in. Ze rijden de wagens zelf en we laten drie uur lang de mooiste plekken van het Hondsruggebied zien. We hebben hierover goede afspraken met Staatsbosbeheer gemaakt, want we willen er zeker van zijn dat de natuur geen schade wordt toegebracht. Bij Eko-Tours kun je ook elektrische choppers huren om zelf met een app op je telefoon mooie tochten te maken. Onderweg merk je hoe stil het hier nog is. Samen onbekende stukjes natuur ontdekken op een duurzame manier, dat is onze invulling van Cittaslow."

op de route in
BUINERVEEN

Het Streekje

Noorderstraat 19, Buinerveen
www.hetstreekje.nl

Jeroen Schoenmakers kwam vanuit het Westen in Buinerveen wonen, op zoek naar de rust van het boerenland:

"Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan en toen we hier in Buinerveen kwamen wonen, stond er binnen de kortste keren een tafeltje buiten met allerlei lekkere producten te koop. Dat groeide uit tot een echte winkel met streekproducten. Hier verkopen we onder andere honing, mosterd, ijs en heel bijzondere karamelproducten. Het Streekje heeft een klein terras waar je onderweg kunt uitrusten. Af en toe verkopen we er zelfs poffertjes, onze specialiteit waarmee we ook op allerlei markten staan."

Cittaslow supporters Onderweg....

op de route in
2^E EXLOËRMOND

Restauratieatelier De Poppen- en Berendokter

Zuiderdiep 104, 2e Exloërmond
www.poppenenberendokter.nl

Francisca van der Wal is een van de weinigen in Nederland die antieke poppen en beren kan restaureren:

"Zo'n 35 jaar geleden ben ik begonnen met het restaureren van antieke poppen en beren. Ook verkoop ik in mijn atelier annex museum en winkel onder andere poppen en antiek speelgoed. Klanten uit het hele land brengen mij hun dierbare poppen om ze zo aan een tweede jeugd te laten beginnen. Er is in Nederland maar een handjevol mensen dat dit werk nog doet. Toen de coronacrisis ervoor zorgde dat iedereen zijn zolder ging opruimen, kreeg ik het plotseling heel druk: 'Ik heb de oude beer van mijn man teruggevonden, hij wordt binnenkort 50, zou jij de beer willen restaureren?' Prachtig werk toch..."

op de route in
2^E EXLOËRMOND

Biologisch melkvee-bedrijf De Venehoeve

Zuiderdiep 380a, 2e Exloërmond
www.devenehoeve.nl

Ingmar Veneman vertelt enthousiast over het biologisch melkveebedrijf dat ze samen met haar man Han runt:

"Onze koeien lopen van het voorjaar tot het najaar in de wei. Van hun melk maken we zelf kaas en andere lekkere zuivelproducten, zoals vla en yoghurt. En natuurlijk kun je hier dagelijks verse melk kopen en eieren van onze kippen. We zijn supporter van Cittaslow geworden omdat we het belangrijk vinden om mensen te laten zien hoe we gezonde en eerlijke producten maken. Op de Venehoeve hebben we gelukkig wat extra hulp. Een aantal mensen met een beperking helpt ons bij het verzorgen van de dieren en in onze kaas- en zuivelmakerij."

op de route in
ODOORN

Akkerbouwbedrijf De Jong en Bos

Borgerderweg 11, Odoorn
www.dejongodoorn.nl

Jan Reinier de Jong heeft een duurzaam akkerbouwbedrijf van zo'n 120 hectare waar hij poot- en zetmeelaardappelen, suikerbieten en brouwergerst verbouwt:

"Als agrarisch ondernemer moet je vooruitdenken over innovatie, duurzaamheid en biodiversiteit. We proberen voorop te lopen bij het agrarisch natuurbeheer. Ook zijn we flink op weg met precisielandbouw. Dat betekent dat je met zo weinig mogelijk mest, beregening en gewasbeschermingsmiddelen toch heel goed kunt inspelen op de gewasgroei. Kostenefficiënt én milieubewust! De daken van het bedrijf liggen vol met zonnepanelen en we slaan die stroom zelf op in een grote container vol batterijen. In 2019 kregen we de publieksprijs van het Duurzaam Drenthe Event."

op de route in
ODOORN

De Dorpsgarage

Hoofdstraat 22, Odoorn
www.dorpsgarage.nl

Dirk Smink vindt het belangrijk dat er in zijn Dorpsgarage nog tijd is voor de klant:

"Grote garagebedrijven zijn heel afstandelijk geworden. Door kom je als klant niet verder dan de receptie. Hier in onze Dorpsgarage hoort de klant er nog echt bij. Door de korte lijntjes komen we er samen snel uit. We zijn vakmensen die geen 'nee' verkopen en de tijd voor je hebben. Dat was vooral ook wat ons erg aansprak in de filosofie van Cittaslow. En dat duurzaamheid steeds belangrijker wordt. De Dorpsgarage repareert niet alleen auto's, we verhuren ze ook, net als busjes en elektrische fietsen."

Cittaslow supporters Onderweg....

op de route in
EESERVEEN

Huureendjes

Brammershoopstraat 31, Eeserveen
www.huureendjes.nl

Anita Kip noemt zichzelf 'Eendjesgek', ze runt een bedrijf in Eeserveen dat Eendjes verhuurt:

"Je kunt bij ons een Eendje ofwel een Citroën 2CV huren voor een hartstikke leuk dagje uit. We hebben prachtige routes bedacht om je van het Drentse landschap te laten genieten. Ook worden onze Eendjes vaak gehuurd voor bijvoorbeeld een familiedag. Voor veel mensen is het rijden in een Eendje één en al nostalgie. Dat gevoel van het autorijden van vroeger nog weer eens beleven. Wat oldtimers met Cittaslow te maken hebben? Denk aan het rustige tempo van het leven vroeger. Bedenk ook dat onze Eendjes al meer dan veertig jaar rijden, over duurzaamheid gesproken..."

Cittaslow supporters Onderweg....

op de route in
EESERVEEN

Bistro De Wilde Kers

Kanaalstraat 6, Eeserveen
www.dewildekers.nl

Verscholen tussen de bomen aan het kanaal bij Eeserveen ligt De Wilde Kers. Hillian Kuiper runt de bistro samen met haar zus Kirsten Oldengarm:

"We waren in één klap verliefd geworden op deze oude brugwachterswoning. Het bleek een enorme klus om het pand op te knappen, maar het is gelukt en vier jaar geleden konden we De Wilde Kers openen. Gasten vinden het een echte ontdekkings-tocht als ze vanaf het fietspad naar ons terras komen. We hebben bewust gekozen om van De Wilde Kers een dagzaak te maken. Je kunt bij ons lunchen, lekker op het terras zitten of knus binnen. Voor ons staat Cittaslow voor de gastvrijheid en het huiskamergevoel van onze bistro."

op de route in
**MARWIJKS-
OORD**

Fruitbedrijf Landwinkel Goense

Marwijksoord 21a, Markwijksoord
www.fruitbedrijfgoense.nl

Aan de weg van Rolde naar Grolloo vind je het fruitbedrijf Goense. Marloes Smid vertelt over hun bedrijf en hun winkel:

"In onze fruittuin verbouwen we negen soorten zacht fruit: allerlei soorten bessen, frambozen en bramen. Indertijd is het bedrijf opgericht door de familie Goense, in 2020 hebben we het van hen overgenomen. Behalve heel veel vers fruit verkopen we in de Landwinkel natuurlijk ook de producten die we van ons fruit maken. En niet te vergeten allerlei ambachtelijke Drents Goed streekproducten. In de Cittaslow-filosofie spreekt ons vooral aan dat je moet leven met de seizoenen. De natuur stuur je niet, die gaat gewoon haar eigen gang. Ze schenkt je haar rijkdommen pas als het háár uitkomt."

op de route in
DROUWEN

Akker- en tuinbouw- bedrijf De Morene

Lemenweg 4a, Drouwen

In hun boerderijwinkel verkopen Jakob en Grada Engels aardappelen, groenten, fruit en eieren. Grada vertelt over hun biologisch akker- en tuinbouwbedrijf:

"Beurtelings staat er graan en hennep op het land als landbouwgewassen. Verder verbouwen we groenten, aardappelen, asperges en klein fruit. Het zijn biologische producten met het EKO-keurmerk, die we in onze winkel verkopen. Op het erf hebben we een overdekte picknickplaats gemaakt waar je onderweg even heerlijk kunt uitrusten. Als je bij ons bent en je wilt meer over het bedrijf weten, vraag het ons gerust, we vertellen je er graag alles over. Natuurlijk mag je ook in mijn schildersatelier komen kijken. Destijds was De Morene één van de eerste Cittaslowsupporters. Cittaslow past ons als een jas..."

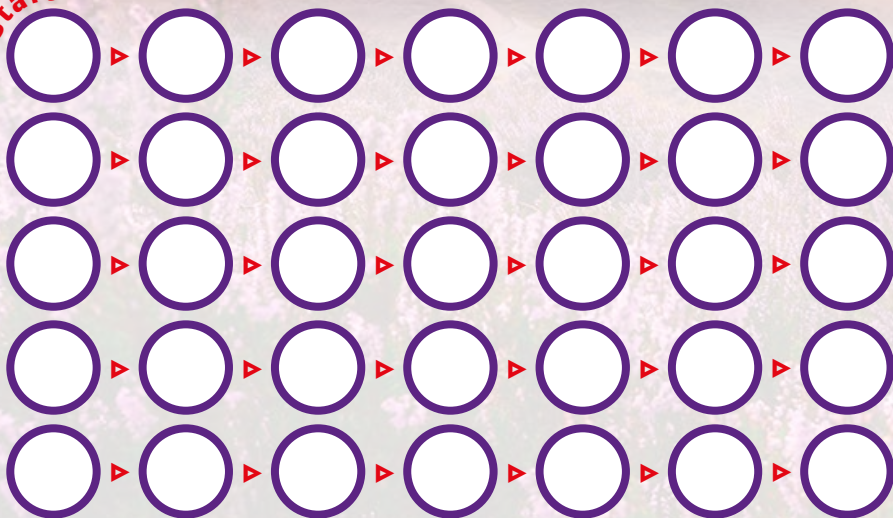

KNOOPPUNTEN ROUTE

108 KM

Start

Gemeente Borger-Odoorn

www.borger-odoorn.nl